

спільного життя відповідно до європейських стандартів, включаючи і сільськогосподарське виробництво, потенціал якого є величезним.

Рівень життя основної маси населення України під час проведення ринкових реформ знизився і сьогодні не відповідає загальноєвропейським світовим стандартам. Високий рівень життя спостерігається у тих суспільствах, де соціально-економічні процеси характеризуються стабільністю, гнучкістю та динамізмом, що забезпечує поступовий розвиток та прогрес. Стабільність суспільства виявляється перед усім в поступовому відтворенні умов життя в оптимальних пропорціях, відсутності негативних тенденцій соціально-економічної динаміки та прихильності більшості членів суспільства до сталих гуманістичних цінностей. Соціально-економічний прогрес суспільства можна визначити як підвищення рівня життя населення в цілому, що, як правило, знаходить своє відображення в поширенні високого життєвого стандарту на все більшу і більшу кількість людей та ліквідації абсолютної бідності. Сучасна соціально-економічна динаміка України, на жаль, не відповідає цим критеріям. Більше того, в Україні спостерігається тенденція до укорінення зворотного розвитку вказаних явищ. Майбутнє піднесення економіки залежатиме від стабілізації суспільних відносин, законності, а не вибіркового правосуддя, яке у сукупності з іншими прогресивними кроками усіх гілок влади гарантує поступове відтворення суспільного виробництва в якості головного пріоритету.

Література:

1. Борецько І.П. Рівень життя населення: стан і тенденції / І.П. Борецько, О.Л. Голобородько // Електронний ресурс: udau.edu.ua/library.php?pid=1384.
2. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О.А. Грішнова. - К: Знання, 2001. - 254 с.
3. Звіт з людського розвитку в Україні за 2008 рік: Людський розвиток і європейський вибір України. - К: ПРООН Україна, 2008. - 122 с.
4. Ярош О. Шляхи подолання соціальної несправедливості і нерівності в Україні / О. Ярош, О. Пушкарьов // Економіка України. – К.: Вид-во «Преса України», 2011. - № 3 (592).- С. 70 – 77.

УДК 351.746.1:620.9:33(477)

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

**Чіп Л.О., к.е.н., доцент, Петренко Ж.А., к.е.н.
Полтавська державна аграрна академія**

Розглянуто сутність функціонування та проблеми нинішнього стану паливно-енергетичного комплексу України. Окреслено шляхи розвитку та найважливіші аспекти економічної безпеки країни, проаналізовано взаємозумовленість та нерозривність категорій "економіка" та "безпека".

Essence of functioning and problem of the present state of fuel and energy complex of Ukraine is considered. Outlined ways of development and major aspects of economic security of country, an interconditionality and unbreak of categories is analysed "economy" and "safety".

Постановки проблеми. Економічний розвиток безпосередньо співвідноситься із забезпеченістю економіки енергетичними ресурсами. Ситуація в паливно-енергетичному комплексі України надзвичайно складна, передкризова і неухильно ускладнюється. Прослідковується низка факторів, які на даний час найбільшою мірою загрожують енергетичній та економічній безпеці України. Існує нагальна необхідність визначення чітких шляхів щодо перспектив розвитку енергетичної галузі країни, заходів модернізації і реконструкції вітчизняних газотранспортних систем, чітких та прозорих дій з боку уряду щодо нормативної бази з цих питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання енергетичної безпеки досліджувалися значною кількістю науковців та практиків, зокрема такими, як О. Гаврилук, О. Власенко, Ю. Слинко, Д. Полозенко, С. Черненко, О. Пустовойт, В. Апопій, Р. Фатхутдінов, О. Оніпко, Б. Коробко, В. Механюк та ін.. Це свідчить про те, що проблема енергетичної безпеки впливає на всі аспекти розвитку економіки в цілому та потребує глибокого дослідження, аналізу і є актуальною.

Постановка завдання. Метою дослідження є висвітлення нагальних проблем в енергетиці України, їх невід'ємного впливу на економічний розвиток держави та заходи державного втручання в цю галузь, а також перспективи розвитку та шляхи модернізації і реконструкції вітчизняних газотранспортних систем, спрямованих на досягнення якісних показників, що мають безпосередній вплив на економічний розвиток країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закон України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 р. № 964 – VI розглядає загрози національній безпеці в економічній сфері як найбільш чисельну і небезпечну групу загроз. Одним із найважливіших аспектів національної безпеки є енергетична безпека. Її рівень визначається спроможністю паливно-енергетичного комплексу забезпечувати країну енергоресурсами в умовах як сталого розвитку, так і надзвичайних та особливих станів держави [10].

Ситуація в паливно-енергетичному комплексі України загалом і в Об'єднаній енергетичній системі України зокрема надзвичайно складна, передкризова і неухильно ускладнюється. Факторами, які на даний час найбільшою мірою загрожують енергетичній та економічній безпеці України, є наднормативна зношеність усіх основних фондів та інфраструктури країни, у тому числі основних фондів паливно-енергетичного комплексу, так звана «газова війна» з РФ і відсутність не тільки компетентної програми, а й навіть адекватної викликам часу доктрини стратегії щодо виходу із цієї складної ситуації [1].

Під енергетичною безпекою України слід розуміти спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази, здійснити оптимальну диверсифікацію джерел і шляхів постачання в Україну енергоносіїв для забезпечення життєдіяльності населення та функціонування національної економіки.

Вітчизняна газотранспортна система (ГТС) крім політичної має свою економічну, а також технічну природу, яка полягає в тому, що протягом

останніх 30 років значні інвестиції в систему не вкладалися. З початку 2000-х років рівень завантаження ГТС коливається в межах 55-75 %, і подальший розвиток спадного тренду невідомий. За деякими оцінками, загальна вартість реконструкції трубопроводу сягає 6,5 млрд дол. США, при цьому вже найближчим часом для підтримки її експлуатаційної готовності знадобиться 3 млрд дол. Незважаючи на обіцяну у 2009 р. допомогу у 2,5 млрд євро, європейські країни не здійснюють інвестування української ГТС. Через брак власних інвестиційних коштів і відсутність хоча б мінімально сприйнятних умов для іноземних інвесторів в Україні впродовж уже більше 25 років не відбувається спорудження і введення в експлуатацію будь-яких нових електростанцій [2].

Особливо важливе значення з точки зору забезпечення енергетичної безпеки має створення в Україні власного ядерно-паливного циклу. Це дасть змогу гарантувати незалежність забезпечення АЕС паливом та зекономити валютні кошти. Нинішній рівень енергетичної безпеки України за багатьма її складовими є незадовільним. Головними чинниками цього є:

- надвисока енергоємність споживання енергетичних продуктів у галузях економіки і соціальної сфері;
- значна частка імпорту в балансі енергоспоживання з переважною часткою імпорту із однієї країни природного газу, ядерного палива, нафти;
- нераціональна структура паливно-енергетичних балансів країни;
- зниження ефективності виробництва і транспортування енергетичних продуктів;
- високий рівень шкідливого впливу об'єктів енергетики на навколишнє середовище.

Енергозбереження – це найбільш перспективний напрям забезпечення України енергією. Лише за рахунок маловитратних енергозберігаючих заходів в Україні можна заощадити не менше 10 % енергії. До першочергових заходів щодо забезпечення енергозбереження слід віднести:

- розробку Державної комплексної програми енергозбереження;
- технічне переоснащення виробництва;
- суворий облік та контроль за енергоспоживанням в усіх галузях виробництва;
- стимулювання впровадження енергозберігаючих технологій;
- здійснення структурної перебудови економіки шляхом зменшення частки енергомістких галузей виробництва;
- використання нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії.

Без зміни структури вітчизняного виробництва, без впровадження енергозберігаючих технологій Україна й надалі змушена буде залежати від імпорту нафти і газу, втрачаючи значні кошти.

Важливим державним завданням є також поліпшення системи управління галузями паливно-енергетичного комплексу та процесом енергозбереження [5].

ТЕС і ТЕЦ, що входять до ОЕСУ, налічують 102 блоки одиничною потужністю по 150; 200; 300 та 800 МВт. В експлуатацію ці блоки вводились з 1959 р. по 1988 рік включно. Станом на 01.01.2010 р. усі без будь-якого винятку блоки ТЕС відпрацювали розрахунковий ресурс (100 тис. год. експлуата-

ції), з них лише 4 блоки на Зуївській ГРЕС загальною потужністю 1200 МВт (5,6%) ще не змогли використати ресурс (170 тис. год. експлуатації) і до його досягнення можуть ще деякий час (не більше 3-4 років) попрацювати. Решта блоків на інших ТЕС цей рубіж уже подолали.

В останній час маємо дуже багато прикладів, до яких втрат приводить понаднормова експлуатація зношених основних фондів – зокрема це падіння конструкцій будівлі мартеновського цеху Єнакієвського металургійного заводу, вибух газу та руйнування 10-поверхового будинку в м. Дніпропетровську і т.п. Усі зношені блоки перебувають на балансах ТЕС, на них зносять фінансові витрати, за ними закріплено обслуговуючий персонал, а усе це призводить до значного погіршення техніко-економічних показників роботи галузі і до завищення собівартості електрики.

Стан обладнання ГЕС також є незадовільним, потрібні його заміна чи модернізація, а крім того ще й капітальний ремонт гідротехнічних споруд ГЕС дніпровського каскаду. Однак, зважаючи, що частка ГЕС в загальних обсягах виробництва електрики в Україні становить лише 7-9% і що на модернізацію їх обладнання уже відкрито кредитну лінію на 100 млн дол. США, можна сподіватись на їх ефективну і безпечну роботу в майбутньому [2].

На одному із останніх засідань Кабінету Міністрів прем'єр-міністр М.Азаров висловив невдоволення з приводу незадовільних показників роботи нафтогазової галузі за 2010 рік. Дійсно, за минулий рік видобуток природного газу скоротився на 5,3 % – до 20 млрд куб. газу, а нафти і газоконденсату – майже на 11 % - до 3,5 млн т. Потрібно зауважити, що показники знизилися як у держкомпаній, так і приватних виробників.

М.Азаров висловився з цього приводу таким чином, що за всі ці речі повинні відповідати конкретні особи, оскільки уряд завжди ставить абсолютно конкретні завдання. Одним із наслідків цього виступу була зміна керівництва «Укрнафти», яке за результатами року показало негативні результати роботи серед усіх компаній. Але керівник «Укрнафти» зі свого боку звинуватив державу, якій належить контрольний пакет акцій даного підприємства та відзначив, що за останні п'ять років компанії не видали ні однієї ліцензії, хоча остання зверталася із заявками по 17 нафтогазових ділянках. Більш того, була призупинена дія 11 старих нафтогазових ділянок, отже, утримуватися на тому ж рівні видобутку практично не можливо [5].

Навесні 2010 р., на тлі відсутності просування у європейському напрямі, модель співробітництва з Україною запропонувало керівництво Росії – шляхом об'єднання «Газпрому» з НАК «Нафтогаз України» і створення на паритетних засадах спільного підприємства, в яке з української сторони ввійшли б добувні і транспортні активи, з боку «Газпрому» – Астраханське газо-конденсатне родовище із запасами газу у 2,5 трлн кубометрів, а також участь у видобутку газу на Ямалі, 2 млрд дол. інвестицій в українську ГТС і перспективи спільного освоєння Чорноморського шельфу. Крім того, обіцяно більш низьку ціну газу для українських громадян на рівні п'ятого цінового поясу Росії – 65 дол. за 1000 кубометрів. Аргументація щодо привабливості СП для обох сторін також зводиться, з одного боку, до можливостей ство-

рення спільної ресурсно-добувної бази як важливого фактора передбачуваності і стабільності поставок газу для споживачів України, з другого – до тверджень щодо непотрібності українського трубопроводу без газу.

Проте із цим погодитися не можна, оскільки запропоновані умови не містять жодних ризиків для Росії, тоді як для України є пасткою. Із 2012 р. ціни на газ у Росії будуть рівнодохідними (тобто внутрішні зрівняються зі світовими). Одержання ж пільги на два роки за рахунок навічної передачі в обмін усієї нафтогазової промисловості є нелогічним. Вартість «Нафтогазу» становить десятки мільярдів доларів, а знижка у 50-100 дол. на 1000 кубометрів за два роки значної економії не забезпечить. У I кварталі 2010 р. ціна російського газу для України становила 305 дол., у другому зі знижкою (на основі домовленості президентів обох країн (у квітні 2010 р. у Харкові) – 236 дол. Проте знижка не стала на заваді підвищенню Україною ціни на газ для населення в півтора рази з 1 серпня 2010 р.

Україна позбавлена механізму розгляду стратегічних економічних можливостей. Нині близько 80 % російського газу транспортується у країни ЄС через українську газотранспортну систему. Отже, зниження транспортних витрат «Газпрому» прямо залежить від розміру транзитної ставки, що дорівнює 1,7 дол за 1000 кубометрів на 100 км. І хоча така занижена вартість транзиту для «Газпрому» по українській території порівняно з його контрактами із країнами ЄС (наприклад, в Угорщині – 2,7 дол, в Австрії – 3,4 дол) існує вже давно, Україні не вдавалося підняти цей тариф до комерційно обґрунтованого рівня.

Різна оцінка ситуації на газовому ринку російською й українською сторонами ускладнює досягнення компромісу. На пропозицію прем'єр-міністра України М. Азарова щодо перегляду контрактної формули, за якою визначається ціна на російський газ для України, російський прем'єр-міністр В.Путін заявив, що «Нафтогаз» уже одержав істотну знижку в 100 дол на кожній 1000 кубометрів за результатами підписання харківських домовленостей (вони передбачають продовження терміну перебування Чорноморського флоту РФ у Севастополі до 2045 р.

Російський уряд і керівництво «Газпрому» усвідомлюють, що на сьогодні в Україні немає альтернативи російському імпорту, тому диктують свої умови. На жаль, Україна й досі не спромоглася визначити заходи з модернізації свого ПЕК, які були б адекватні виклику часу. Загалом, для ефективного вирішення проблеми енергетичної незалежності країн, які мають дефіцит енергоносіїв власного видобутку, авторитетними світовими економічними та енергетичними інституціями розроблені досить обґрунтовані рекомендації, висока ефективність яких перевірена практичним досвідом багатьох країн, зокрема Данії та ФРН.

Суттєвого внеску у вирішення проблеми енергетичної безпеки шляхом реалізації заходів з енергозбереження Україні очікувати не слід щонайменше ще впродовж найближчих 15-20 років. Це зумовлюється тим, що такі заходи швидко реалізовуватись можуть лише за прямого державного управління енерговитратними галузями та запровадження державного ефективного регу-

лювання ринковим сектором економіки. Перше можливе за частки державної власності у відповідному секторі економіки, не меншої від 61,8%, а друге – за наявності відповідного законодавчого поля та частки державної власності у відповідному секторі економіки, не меншої від 38,2%. Як відомо, частка державної власності в усіх секторах економіки України становить 8%, і лише в генеруванні електрики, транспортуванні газу та нафти, а також на залізницях вона досягає рівня, що дозволяє здійснювати директивне державне управління. Усіма іншими галузями та їх окремими секторами через відсутність відповідних стимулюючих законодавчих норм управління здійснюється виключно приватним бізнесом. Зрозуміло, що за цієї ситуації приватний бізнес, наприклад, у такій енергоємній галузі, як металургія, кон'юнктура продукції якої вкрай не стабільна, ніколи не буде виконувати рекомендації уряду щодо модернізації свого виробництва, бо це загрожує йому фінансовим крахом, або як мінімум значним скороченням прибутків.

За нинішніх умов першим пріоритетом у вирішенні проблеми енергетичної незалежності України є модернізація ПЕК шляхом масштабного використання нових та поновлюваних джерел енергії. Україна проводить певну роботу із залучення партнерів для освоєння газових родовищ на шельфі Чорного й Азовського морів. У ході переговорів з американськими компаніями «ExxonMobil», «Chevron» і «Техасо» передбачається створення міжнародного консорціуму, що розроблятиме глибоководні родовища в українській акваторії Азовського й Чорного морів [1].

Крім Прикерченської ділянки Чорного моря, яку після тривалих суперечок швидше за все розроблятиме компанія «Vanco», також буде виставлена на торги площа «Таврія», про можливість освоєння якої на основі угоди про розподіл продукції Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 04.08.2010 р. № 689.

Родовище «Таврія» із площею близько 6 тис. км² знаходиться на території Прикерченського нафтогазоносного родовища в Чорному морі й розташовано ближче до морського кордону України й Туреччини. У конкурсі мають взяти участь компанії з великим досвідом роботи у складних умовах, оскільки глибина родовища перевищує 2 км. Компанії-переможцеві конкурсу також доведеться зіткнутися з масштабними ризиками: відсутністю гарантії наявності значних покладів вуглеводнів на території розробки, тоді як для розвідки знадобляться багатомільйонні інвестиції. З огляду на специфіку геологорозвідувальних робіт видобуток вуглеводнів на "Таврії" може розпочатися не раніше ніж через 8-10 років.

Певною мірою зменшенню імпортової залежності може сприяти нарощування видобутку державною акціонерною компанією «Чорноморнафтогаз», у рамках стратегії розвитку якої на п'ять років заплановано: у 2012 р. ввести в експлуатацію Одеське газове й Суботінське нафтове родовища, у 2015-му – Безіменне газове. Це дасть можливість до 2015р. збільшити видобуток газу більше ніж на 1,5 млрд кубометрів, а нафти – до понад 300 тис. т у рік із перспективою подальшого розширення.

Зовнішня стратегія передбачає співпрацю з міжнародними інституціями, а також відмову від свідомої передачі об'єктів ГТС в іноземні руки з умисною адаптацією законодавства. Шансом уникнути поглинання й реалізації прозахідної орієнтації енергетичної політики, що водночас може негативно позначитися на ході українсько-російських переговорів щодо газового співробітництва й викликати подальше посилення напруженості з «Газпромом», є приєднання України до Договору про енергетичне співтовариство (ДЕС), укладеного 24 вересня 2010 р. Виконання умов членства в ДЕС, яке створено для поширення досвіду внутрішнього енергетичного ринку ЄС на Південно-Східну Європу й сприяння залученню інвестицій у енергетичну галузь країн-учасниць угоди, може перешкодити планам «Газпрому» щодо розширення присутності в Україні й поглинання активів «Нафтогазу».

Оптимальною акціонерною структурою компанії-оператора транзитної ГТС України може стати тристоронній консорціум, до складу якого ввійшли б представники країни-постачальника («Газпром»), самої транзитної країни («Нафтогаз») і країн-споживачів (компаній країн ЄС і, можливо, інститутів ЄС).

Необхідно наголосити, що небезпека втрати суверенітету пов'язана з намірами передачі об'єктів ГТС у іноземну власність. Нині Міністерство палива й енергетики України ініціює зміни до Закону «Про трубопровідний транспорт», які можуть допомогти «Газпрому» одержати контроль над українською ГТС.

Вітчизняним законодавством продаж газотранспортної системи заборонено. Так ст. 7 зазначеного Закону встановлено, що «магістральний трубопровідний транспорт є державною власністю України. Приватизація, а також зміна власності державних підприємств магістрального трубопровідного транспорту забороняється». Подібні положення містяться й у ст. 5 Закону України «Про приватизацію державного майна». Тому найімовірнішою схемою одержання контролю над українською ГТС є передача її в концесію створеному консорціуму.

Прийняття змін до законодавства й анулювання заборони на приватизацію й реорганізацію державних підприємств магістрального трубопровідного транспорту, з одного боку, підвищить для іноземних інвесторів привабливість проекту з модернізації української ГТС, невід'ємною частиною якої є підземні газові сховища, з другого – полегшить «Газпрому» реалізацію планів щодо отримання контролю над ГТС і супутньою інфраструктурою. Отже, недопущення зміни законодавства слугуватиме певною гарантією збереження економічного суверенітету України. Тому нагальною є розробка Національної програми самозабезпечення і сталого розвитку енергетики [2].

Реалізація заходів щодо енергозабезпечення, нарощування обсягів видобутку газу, використання нетрадиційних джерел енергії, як це передбачається Національною енергетичною програмою, дасть змогу скоротити обсяги споживання природного газу народним господарством на 32,3 %, а також зменшити його імпорт на 49 %.

Необхідно вживати заходи щодо диверсифікації джерел надходження в Україну енергоносіїв. Зокрема завершити будівництво нафтового терміналу

поблизу Одеси, розширити економічні зв'язки з Туркменістаном, країнами Близького і Середнього Сходу, Туреччиною щодо поставок нафти і газу, розвивати внутрішні джерела енергозабезпечення, у тому числі вугільної галузі та нафтогазового комплексу.

Створення диверсифікованої моделі нафтогазозабезпечення України полягає не тільки у приєднанні її економіки до альтернативних джерел постачання, але й у тому, щоб задля реалізації своїх національних інтересів вона відіграла роль транзитного коридору як для існуючих, так і для перспективних поставок енергоресурсів.

Поряд з удосконаленням переробки нафти на нафтопереробних заводах України слід збільшувати її видобуток на нових родовищах. Однак не може не турбувати, що з розвіданих геологами запасів нафти добувається лише близько 10 % в той час коли зарубіжні нафтові компанії добувають 50 % і більше.

Україна має великі можливості щодо транзиту природного газу. Однак понад 35 % газопроводів експлуатуються вже понад 20 років і морально застаріли. Щорічно необхідно здійснювати капітальний ремонт 250-300 кілометрів газопроводів. Незадовільний технічний стан газопроводів дає змогу транспортувати нині до європейських країн без істотного економічного ризику не більше 100 млрд кубометрів газу при спроможності понад 120 млрд кубометрів газу. Це загрожує втратою Україні свого геостратегічного становища як головної транзитної ланки трубопровідної системи «Схід-Захід».

Важливе значення має підвищення надійності забезпечення паливом електроенергетики, послаблення залежності від імпорту топкового мазуту, природного газу та заміщення у перспективі цих видів палива вугіллям.

Отже, головними напрямками енергетичної політики України з точки зору забезпечення енергетичної безпеки є :

- підвищення надійності та ефективності енергопостачання, забезпечення ефективного та сталого розвитку паливно-енергетичного комплексу;
- зменшення рівня залежності країни шляхом збільшення видобутку і споживання власних енергоносіїв, диверсифікації зовнішніх і внутрішніх джерел енергопостачання, максимального залучення потенціалу енергозбереження;
- підвищення рівня безпеки населення від надзвичайних ситуацій техногенного характеру;
- підвищення рівня безпеки, стійкості енергетичних об'єктів з метою запобігання екологічним катастрофам та зменшення рівня техногенного впливу енергетичних об'єктів на довкілля;
- забезпечення входження України в енергетичні ринки Європи та світу;
- вдосконалення та розвиток сфери загального забезпечення та підтримки розвитку галузей ПЕК (нормативно-правова база, науково-технічне й інформаційне забезпечення та ін.).

Висновки. З вищевикладеного є очевидним, що енергетична безпека країни є одним з найважливіших аспектів економічної безпеки. Її рівень ви-

значається спроможністю паливно-енергетичного комплексу забезпечувати країну енергоресурсами в умовах як сталого розвитку, так і надзвичайних та особливих станів держави. Енергетична безпека нашої країни потребує не тільки найгострішої уваги, а і мобілізації інтелектуального, наукового, економічного потенціалу та визначає рівень політичної незалежності держави, підтримання її суверенітету та авторитету на світовому рівні.

Література:

1. Булан О. Тенденції зміни підходів до державної підтримки економіки у країнах Європи та уроки для України. / О. Булан. // Світ фінансів. – № 2. – 2009. – С. 149-154.
2. Гаврилюк О.В. Глобалізації й суверенітет: економічні критерії та засоби забезпечення. / Фінанси України № 4, 2011. с 107-119.
3. Ключко В. Глобалізація та особливості сучасної економічної кризи. / В. Ключко. // Економіка України. – № 9. – 2010. – С. 27-37.
4. Мазаракі А. Лагутін В. Ринок споживчих товарів в Україні: посткризові тенденції / А. Мазаракі. // Економіка України. – № 9. – 2010. – С. 17-26.
5. Мусаєва С. Редкая добыча. / С. Мусаєва // Власть денег. – № 4. – 2011. – С. 18-21.
6. Полозенко Д. Основні напрями соціальної політики на сучасному етапі розвитку економіки України / Д. Полозенко. // Економіка України. – № 7. – 2010. – С. 83-89.
7. Про трубопровідний транспорт Закон України від 15.05.1996. № 192/96-ВР: [Електр.ресурс]. – <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про приватизацію державного майна: Закон України від 04.03.1992. № 2163-XII: [Електр.ресурс]. – <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про концесії: Закон України від 16.07.1999. № 997-XIV: [Електр.ресурс]. – <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003. № 964-VI: [Електр.ресурс]. – <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 658.012

КОНЦЕПЦІЯ І ЗАДАЧІ КОНТРОЛІНГУ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

*Іменинник А.М. аспірантка, Міщенко В.А., д.е.н.,
професор НТУ «ХП»*

Сформульовано елементи концепції фінансового контролінгу, орієнтованого на продуктивність виробничих факторів та ефективність фінансових ресурсів на підприємствах державного сектора економіки.

Elements of the concept of the financial controlling focused on efficiency of production factors and ефективність of financial resources at the enterprises of public sector of economy are formulated.

Постановка проблеми. Основи методології здійснення контролінгу виробничо-господарської діяльності підприємств, який є важливою ланкою в процесі подальшого вдосконалення системи управління виробництвом, відомі з публікацій зарубіжних та вітчизняних авторів [1, 2, 3, 4, 5, 10]. Дана методологія вдосконалення управління фінансовою, економічною, виробничо-технічною, інвестиційною і кадровою політикою підприємств має послужити